

Türkiye'deki Üniversitelerin Turizm Bölümlerinde Görevli Akademisyenlerin Eğitim Profili*

Muharrem Tuna¹ Elif Tuba Tamer² İbrahim Akça^{3**}

¹ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye, muharremtuna@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5526-7122

² Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Kütahya, Türkiye, eliftuba.beydilli@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1192-5370

³ Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Tavşanlı Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Kütahya, Türkiye, akcaibrahim@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-8863-4213

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulu düzeylerinde turizm eğitimi verilen bölümlerindeki akademik personelin eğitim profillerinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada veri toplama tekniği olarak nitel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) internet sitesinden elde edilen verilere göre mezuniyet bilgilerine ulaşılabilen akademik personelin yüzde 60,5'inin lisans, yüzde 58,8'inin yüksek lisans ve yüzde 58,2'sinin doktora derecesinin turizm alanında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca akademik personellerin yüzde 33,6'sının hiç turizm eğitimi almadığı ve yüzde 36,2'sinin lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini turizm alanında gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Turizm eğitim kurumlarında turizm alanından sonra en çok işletme ve gıda mühendisliği /gıda bölümü alanından mezunların istihdam edildiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm Eğitimi, Akademik Personel, Eğitim Profili

Education Profile of Academics in Tourism Departments of Universities in Turkey

Abstract

The aim of this study is to reveal the educational profiles of academic staff in tourism education departments at different education levels (faculty, college, vocational school) of state and private universities in Turkey. Descriptive survey model, one of the qualitative research designs, was used as the data collection technique in the research. According to the data obtained from the website of the Council of Higher Education (YÖK) (graduate information of academic staff can be accessed); it was determined that 60.5 percent had a bachelor's degree, 58.8 percent had a master's degree and 58.2 percent had a doctorate degree in the field of tourism. Additionally, 33.6 percent of academic staff have not received tourism education at any level. On the other hand, it was determined that 36.2 percent of them completed their undergraduate, graduate and doctoral education in the field of tourism. It is understood that graduates from business administration and food engineering/food departments are the most employed in tourism education institutions, after tourism.

Keywords: Tourism, Tourism Education, Academic Staff, Education Profile

önerilen atf/cite this article as

Tuna, M., Tamer, E. T., & Akça, İ. (2024). Türkiye'deki Üniversitelerin Turizm Bölümlerinde Görevli Akademisyenlerin Eğitim Profili. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 234-258.

*Bu çalışma, 13-15 Ekim 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen 23. Ulusal Turizm Kongresi'nde sunulmuştur.

**Sorumlu yazar e-posta/ Corresponding author e-mail: akcaibrahim@yahoo.com

Araştırma Makalesi

Cilt 8, Sayı 1, 2024
ss. 234-258

Gönderim : 06.12.2023
1. Düzeltme: 24.01.2024
Kabul Tarihi: 22.02.2024

Research Article

Vol 8, No 1, 2024
pp. 234-258

Received : 06.12.2023
Revision1: 24.01.2024
Accepted: 22.02.2024

GİRİŞ

Dünya çapında yaşanan siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel değişiklikler, turizm pazarını etkileyerek rekabeti arttırmış ve işletmeleri, rakipleri tarafından homojenleştirilmiş ürünler üzerinde zorlu fiyat rekabetine maruz bırakmıştır (Maggi & Padurean, 2009: 48). Gerek destinasyonların gerek turizm işletmelerinin böyle bir rekabet ortamında hayatta kalması, rakiplerine göre sürdürülebilir rekabet avantajını sağlamasına bağlıdır (Abdelhamied, 2019: 135). Emek yoğun özelliğe sahip olan turizm sektöründe rekabet avantajının elde edilmesi ise insan kaynağının kalitesiyle yakından ilişkilidir. İnsan kaynağının kalitesi, turizm işletmelerinin ve bir bütün olarak sektörün başarısı için kritik bir öneme sahiptir. Nitelikli çalışanlar, sunulan ürüne değer katarak pazarda rekabet avantajı elde edilmesini sağlayacaktır (Cooper & Shepherd, 1997: 35; Amoah & Baum, 1997: 5; Maggi & Padurean, 2009: 48; Yesiltas vd., 2010:56; Daniel vd., 2017: 65; Kırlar-Can vd., 2021: 1115). Bu durumun farkında olan birçok ülkede ve bölgede sektörün ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve yeteneğe sahip çalışanlar yetiştirmek için (Kim & Jeong, 2108: 119) yükseköğretim kurumlarında turizm programları (McKercher, 2002: 199; Maggi & Padurean, 2009: 48) açılmıştır.

Turizmin, yükseköğretim programlarında bir lisans disiplini, araştırma ve çalışma alanı olarak ortaya çıkması, turizm faaliyetlerinde ve toplum yapısındaki bir takım önemli değişimlerin yaşanmaya başladığı 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır (Airey, 2005:13; Fidgeon, 2010:700; Airey, Dredge & Gross, 2015: 3; Airey vd., 2015: 140). Bu değişimlerin nedenleri oldukça açıktır. Bir faaliyet olarak turizm, 1945 yılından beri neredeyse sürekli bir büyüme göstermiştir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün verilerine göre 1950'li yıllarda dünya çapında 25 milyon olan uluslararası turist hareketliliği, 2002 yılında 700 milyona (Airey, 2005: 14), 2019 yılında ise 1.459 milyona (UNWTO, 2020: 4) ulaşmıştır. Aynı zamanda turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan işletmelerin de (havayolları, konaklama işletmeleri ve tur operatörleri gibi) sayılarında artış olmuştur. Bu büyüme, eğitim kurumlarını da teşvik etmiş ve turizm programları açılmaya başlamıştır (Airey, 2005: 14). Zamanla turizm eğitiminin verildiği programlar kitlesel olarak büyümüş ve coğrafi olarak yayılmıştır. Bu durum, bir yandan turizm faaliyetlerinin artmasından diğer yandan mevcut üniversitelerin genişlemesi ve yeni üniversitelerin kurulması sonucunda yükseköğrenim kurumlarının yaygınlaşmasından kaynaklanmaktadır (Airey, Dredge & Gross, 2015: 6). Örneğin İngiltere'de lisans düzeyinde turizm programlarına kayıtlı öğrenci sayısı 1972'de yaklaşık 20 iken 2011'de 9.000'e yükselmiştir (Airey, Dredge & Gross, 2015: 6). Avustralya'da, 1978'de ilk programın başlatılmasının ardından, program sayısı 2005'te 61'e yükselmiştir. Benzer şekilde Çin'de, yükseköğretim düzeyinde turizm ve otelcilik eğitimi 1970'lerin sonlarında başlamış (Qiu Zhang, Lam & Bauer, 2001: 274), program sayısı 2010 yılında 967'ye (Airey, Dredge & Gross, 2015: 6; Airey vd., 2015: 140), 2016 yılında 1.690'a ulaşmıştır (Bao & Huang, 2022: 2). Türkiye'de ise yükseköğretim seviyesinde turizm eğitimi 1965 yılında Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nda verilmeye başlamıştır. 1982 yılında altı farklı üniversitede turizm eğitimi verilirken (Okumus & Yagci 2005: 94; Ünlüönen & Boylu, 2005: 14), 2022 yılında ise 137 üniversiteye bağlı 308 birimde lisans ve ön lisans

düzeyinde turizm eğitiminin verildiği görülmektedir (YÖK, 2022). Dünya çapında birçok ülkede yükseköğretim düzeyinde turizm programlarının sayıları artış göstermiştir. Hangi ülkede veya hangi eğitim kurumunda olursa olsun turizm eğitiminin, öğrenciyi sektör için gerekli bilgi, beceri ve yeterliliklerle donatacak (Fidgeon, 2010: 706) ve eleştirel düşünme, problem çözme ve yaşam boyu öğrenme gibi üst düzey becerileri kazanmasını sağlayacak özellikte olması gerekmektedir (Hsu, 2018: 181). Bu özelliklerin sağlanabilmesi ise büyük ölçüde, (i) turizm eğitiminin ve müfredatının, turizmin değişen doğasına ayak uydurabilecek nitelikte olmasına, (ii) eğitim kurumları ve sektör arasında işbirliklerinin geliştirilmesine ve (iii) akademisyenlerin turizmle ilgili uzmanlıkları veya sektör deneyimlerinin bulunmasına bağlıdır (Edelheim, 2020: 549). Bununla birlikte ilgili alan yazında turizm eğitim kurumlarının sektör için gerekli olan nitelikleri ne oranda karşıladığı tartışma konusu olmuştur. Özellikle Jafari & Ritchie (1981) tarafından gerçekleştirilen çalışmadan sonra turizm eğitimi ve müfredat tasarımına ilişkin çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Cooper & Shepherd, 1997; Amoah & Baum, 1997; Dale & Robinson, 2001; Stuart, 2002; Inui vd., 2006; Sheldon vd., 2008; Maggi & Padurean, 2009; Fidgeon, 2010; Caton, 2014; Airley vd., 2015; Daniel vd., 2017; Kim & Jeong, 2018; Hsu, 2018; Edelheim, 2020; Bao & Huang, 2022). Yapılan çalışmalar, ağırlıklı olarak turizm eğitiminin mevcut durumu ve müfredatın sektör ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde oluşturulmasına yönelik gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Cooper & Shepherd (1997), turizm eğitimi ve endüstri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, turizm eğitimi ve endüstri arasındaki ilişkilerin zayıflıklarına değinerek, işbirlikçi bir ilişki geliştirildiğinde karşılıklı yararlar sağlanacağını ve bunun için müfredatın, sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Amoah & Baum (1997), turizm eğitiminin hem eğitim ortamı hem de sektörle uyumlu olması için turizm eğitim politikasının geliştirilmesi ve uygulanması gerekliliğini vurgulamışlardır. Inui vd., (2006), müfredat geliştirmede sosyolojik ve felsefi bakış açılarının ele alınması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Böylece öğrenciler, turizm sosyolojisi ile turizm ve toplum ilişkisini kurabilecek, turizm felsefesi ile turizm hakkında eleştirel düşünme ve epistemolojik sorunları ele almaları için temel sağlanacaktır. Sheldon vd., (2008) turizm eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi ve tasarlanması gerekliliğini, turizm eğitiminin öğrencilere destinasyon yönetim becerileri, politik beceriler, etik beceriler, gelişmiş insan kaynakları becerileri ve dinamik iş becerilerini kazandırması gerektiğini belirtmişlerdir. Fidgeon (2010), Büyük Britanya'da turizm eğitimi ve müfredatını incelediği çalışmada, müfredatın turizm disiplini çerçevesinde oluşturulması gerekliliğini, Daniel vd., (2017) ise turizm eğitiminde girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi için müfredat oluşturulması gerekliliğini vurgulamıştır. Kim & Jeong (2018), turizm programlarında müfredatın, liderlik, insan sermayesi gelişimi, aktif ve deneyimsel öğrenmeye vurgu yapan öğretim yöntemleri, çevrimiçi eğitim, çeşitlilik eğitimi, uluslararasılaşma ve endüstri deneyimini kapsayacak şekilde revize edilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Hsu (2018) ve Edelheim (2020) tarafından yapılan çalışmalarda da

değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik ortamlar açısından turizm eğitiminin dönüşümüne duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır.

Türkiye’de turizm eğitimini konu alan çalışmalar da ağırlıklı olarak turizm eğitiminin mevcut durumu, sorunları ve müfredatların incelenmesine yönelik gerçekleştirilmiştir (Okumus & Yagci, 2005; Akoğlan Kozak, 2009; Yeşiltaş vd., 2010; Solmaz & Ulama, 2014; Polat Üzümcü & Alyakut, 2017; Kırlar-Can vd., 2021; Girgin & Demir, 2023). Okumus & Yagci (2005), Türkiye’de turizm yükseköğreniminin gelişimini ve mevcut durumunu inceledikleri çalışmalarında, turizm programlarının karşılaştıkları zorlukları, nitelikli akademik personel eksikliği, yanlış tasarlanmış müfredat, öğrenciler için sınırlı uygulamalı eğitim olanakları ve sektörde nitelikli mezunları tutmanın zorluğu şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca turizm sektöründe başarılı olabilmek için turizm eğitim politikası ve planlarına olan ihtiyaç vurgulanmıştır. Akoğlan Kozak (2009), turizm eğitiminin güçlü ve zayıf yönlerini tespit ettiği çalışmada, bazı okulların eğitim çıktılarının sektörün ihtiyacını karşılayan özellikte olduğunu bazı okulların ise sektör ihtiyacını karşılamada gerekli insan kaynağı, altyapı ve donanımına sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Yeşiltaş vd. (2010), Türkiye’de turizm eğitim sistemini inceledikleri çalışmada, eğitim kurumlarının; sektörün insan kaynağı ihtiyacını nitelik ve nicelik olarak karşılayamadığı, müfredat ve endüstri ihtiyaçları arasındaki uyum eksikliği, eğitim, ekipman ve tesislerin yetersizliği, nitelikli akademik personel eksikliği gibi sorunlar tespit edilmiştir. Solmaz & Ulama (2014) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, Türkiye’de turizm eğitimi alan öğrenci ve okulların sayıları her geçen yıl artmakla birlikte fiziksel, akademik altyapı sorunları, yabancı dil, stajlar ve istihdam gibi pek çok alanda çeşitli sorunların yaşandığı tespit edilmiştir. Polat Üzümcü & Alyakut (2017) ve Kırlar-Can vd., (2021) tarafından gerçekleştirilen ve turizm akademisyenlerinin turizm eğitime ilişkin görüşlerinin tespit edildiği çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Her iki çalışmada da, turizm eğitiminin daha çok teorik düzeyde verildiği, uygulamalı derslerin ve uygulama alanlarının yetersiz olduğu, sektör deneyimine sahip olmayan akademisyenlerin varlığı, müfredatların yenilenme ihtiyacı ve sektörle işbirliği geliştirmenin önemi vurgulanmıştır. Girgin & Demir (2023) Türkiye’de gastronomi eğitiminin genel durumunu inceledikleri çalışmalarında gastronomi ve mutfak sanatları programlarında bir artışa karşın bu programlarda akademik kadro, uygulama alanları ve müfredat gibi konularda birtakım olumsuzluklar olduğuna değinmişlerdir.

Uluslararası ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalar, turizm eğitim programlarının ve müfredatların, değişen sektör koşullarına ve ihtiyaçlarına uygun olarak sürekli güncellenme gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte müfredatların yenilenmesi ve araştırmalarda belirtilen becerilerin kazandırılmasının turizm akademisyenleri sayesinde olacağı açıktır. Nitekim turizm mesleki eğitim gerektiren bir alandır. Turizm eğitimi veren kurumların amacı ise bu eğitimi alanlara belirli bir mesleki formasyon vermektir (Polat Üzümcü & Alyakut, 2017: 809). Bu mesleki formasyon için alt ve orta kademe insan gücünün ihtiyaç duyduğu temel mesleki bilgilerin yanı sıra (önbüro, kat hizmetleri, yiyecek-içecek vb.); yönetici, araştırmacı,

planlayıcı ve politika yapıcı üst kademe insan gücü yetiştirebilme (Aymankuy vd., 2013: 104) noktasında turizm akademisyenlerinin hem sektörel deneyime hem de turizm eğitim kurumlarında çeşitli düzeylerde eğitim almış olmaları gerekmektedir. Özetle, mesleki turizm eğitimi teorik ve uygulamalı eğitimden oluşmaktadır. Bu anlamda, meslek ahlakı ve temel mesleki bilgilerin yanı sıra turizm ve destinasyon yönetimi, pazarlaması konusunda uzmanlaşmış, sektördeki otomasyon sistemlerine hakim, mesleki yabancı dil bilgisine sahip, sektörün güncel sorunlarına vakıf olup bunlara çözüm önerebilen, turizm mevzuatını bilen, turizm sektörünün altında belirli bir alanda (turizm işletmeciliği, seyahat işletmeciliği ve turist rehberliği, rekreasyon yönetimi, gastronomi ve mutfak sanatları) uzmanlaşmış, ulusal ve uluslararası turizm örgütlerin sektörle ilgili çalışmalarını takip eden, sektörle güçlü bağlara sahip akademisyenlerin turizm eğitim kurumlarında istihdam edilmesi elzemdir. Turizm akademisyenlerinin, sahip oldukları eğitim ve deneyimleriyle kazandıkları bilgileri, öğrencilere aktarması ve onları sektöre hazırlaması gerekmektedir. Turizm akademisyenlerinin, gelecekteki mezunları yetiştirmedeki ve onları endüstriye hazırlamadaki rolü çok önemlidir. Akademik yeterlilik düzeyleri, sektör deneyimleri (süresi ve kıdemleri) ve akademideki deneyimleri açısından akademisyenlerin profesyonel geçmişleri, öğrencilerin aldıkları öğrenim kalitesi üzerinde önemli etkilere sahiptir (Ladkin & Weber, 2009: 375). Ancak alan yazında turizm akademisyenlerinin eğitim ve kariyerlerini inceleyen sınırlı sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir (Ladkin & Weber, 2009; Temizkan & Behremen, 2017). Ladkin & Weber (2009), Amerika, Kanada, Avustralya, Avrupa, Asya, Güney Amerika, Karayipler ve Orta Doğu'daki üniversitelerin dört yıllık turizm ve konaklama bölümlerindeki görevli 364 akademisyenle gerçekleştirdikleri çalışmada, akademisyenlerin kariyer profillerini ve stratejilerini, iş kalıpları, eğitim nitelikleri, endüstri deneyimleri ve kariyer bağlılıkları açısından incelemiştir. Çalışmadan elde ettikleri sonuçlara göre katılımcıların %69'unun doktora derecesine sahip olduğu, doktora derecesine sahip katılımcılardan %80'inin diplomasını turizm veya konaklama dışındaki bir disiplinden (çoğunlukla işletme, coğrafya, rekreasyon ve sosyoloji) aldığı tespit edilmiştir. Yüksek lisans veya doktora derecesine sahip katılımcıların, %44'ünün son eğitim derecesini turizm/konaklama bölümünden aldığı %56'sının ise işletme, finans veya muhasebe ve eğitim bilimleri çoğunlukta olmak üzere çevre bilimi, tarım, rekreasyon, matematik, bilgi işlem ve istatistik alanlarında aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca akademisyenlerin %37'sinin üniversiteden önce turizm sektöründe %38'inin ise turizm sektörü dışındaki sektörlerde çalıştığı tespit edilmiştir. Temizkan & Behremen (2017), Türkiye'deki turizm eğitimi verilen bölümlerdeki 1640 akademisyenin profillerini inceledikleri çalışmalarında, akademisyenlerin, %5,7'sinin profesör, %8,5'inin doçent, %22,8'inin doktor öğretim üyesi, %40,9'unun öğretim görevlisi ve %17,9'unun araştırma görevlisi unvanına sahip olduklarını ve akademisyenlerin, %37,4'ünün lisans, %31,2'sinin yüksek lisans ve %21,3'ünün turizm alanında doktora diplomasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, turist/turizm rehberliği (Sezen Doğancılı & Karaçar, 2018; Demirbulat vd., 2018; Baytok vd., 2019; Ceylan ve Padır, 2022), gastronomi ve mutfak sanatları (Deveci vd., 2020; Semint & Özbay, 2021) ve yiyecek ve içecek (Temizkan vd.,

2018) bölümlerinde görevli akademisyenlerin profillerinin incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır. Turizm/turist rehberliği bölümündeki akademisyenlerin eğitim profillerinin incelendiği çalışmalarda Sezen Doğancılı & Karacar (2018), 118 akademisyenin ağırlıklı olarak turizm alanında lisans eğitimlerini tamamladıklarını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Demirbulat vd., (2018), lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümündeki 137 akademisyenin, %55,1'inin, Baytok vd., (2019) 271 akademisyenin %42,8'inin, Ceylan & Padır (2022) ise devlet üniversitelerindeki 248 akademisyenin %55'inin lisans eğitimlerini turizm alanında tamamladıklarını tespit etmişlerdir. Gastronomi ve mutfak sanatları bölümlerindeki akademisyenlerin eğitim profillerinin incelendiği çalışmaların sonuçlarına göre Deveci vd., (2020), akademisyenlerin %58,43'ünün turizm alanında lisans, %55,55'inin turizm alanında yüksek lisans ve %45,67'sinin turizm doktora derecesine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca akademisyenlerin %39,50'sinin lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerinin hepsinde turizm alanından mezun oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Akademisyenlerin turizm alanından sonra en fazla %15 ile gıda mühendisliği eğitimi aldıkları tespit edilmiştir. Semint & Özbay (2021) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. 406 akademisyenin %33'ünün turizm alanında, %24'ünün gıda mühendisliği alanında ve %14'ünün gastronomi alanında mezuniyet derecesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Temizkan vd., (2018), üniversitelerin yiyecek içecek bölümlerindeki 369 akademisyenin eğitim profillerini inceledikleri çalışmalarında, akademisyenlerin % 5,4'ünün yiyecek içecek bölümlerinde (gastronomi ve mutfak sanatları, yiyecek içecek işletmeciliği, mutfak eğitimi gibi), %20,9'unun turizmle ilgili bölümlerde lisans eğitimlerini, %3,5'inin yiyecek içecek ilgili programlarda, %17,3'ü turizmle ilgili programlarda yüksek lisans eğitimlerini, %1,1'inin yiyecek ve içecek ilgili, %12,2'sinin turizmle ilgili bölümlerde doktora eğitimini tamamladıklarını tespit etmişlerdir.

Alan yazında yer alan bu çalışmalar, turizmde belli bölümlerde görev alan akademisyenlerin profillerinin incelenmesi üzerine odaklanmışlardır. Ayrıca, Ladkin & Weber (2009) ve Baytok vd. (2019) tarafında da ifade edildiği gibi turizm eğitim programlarının sayıları arttıkça akademik pozisyonlara alınacak ve alanında kariyer yapacak nitelikli insanlara olan talepte artış göstermektedir. Bu kapsamda akademik personelin profillerinin belirli periyotlarla incelenmesi hem mevcut durumun ortaya konulması hem de alandaki değişim ve gelişmelerin yönünün tespit edilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda bu çalışma, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin turizm bölümlerinde görevli akademik personelin eğitim profillerinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışma, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin turizm eğitimi verilen bölümlerinde çalışan akademik personelin profilini, eğitim durumu, unvan ve cinsiyet açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, üniversitelerin, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında turizm eğitimi verilen bölümler ve bu bölümlerde çalışan akademik personellerin lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim

alanları ile unvanları incelenmiştir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modellerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu şekliyle tespit etmeye odaklanan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan birey, olay, olgu veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlemeye veya tanımlamaya olanak sağlamaktadır (Karasar, 2022: 109; Deveci, 2020: 2511). Verilerin toplanmasında belgesel kaynak tarama tekniği (doküman incelemesi) kullanılmıştır. “Belgesel kaynak tarama, araştırılan konu hakkında diğer kişi veya kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış veya yaratılmış çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması ve incelenmesi”dir (Seyidoğlu, 1995: 36). Bu kapsamda, ilk olarak T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yayımlanan 2022 yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (YPVKK) incelenmiş ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenci kabul eden turizm bölümleri ve üniversiteler tespit edilmiştir. İkinci aşamada ise turizm eğitiminin verildiği üniversitelerin fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında görev yapan 2.550 akademik personele ilişkin bilgiler, 15 Temmuz-10 Eylül tarihleri arasında Yükseköğretim Kurulu’nun internet sitesinden elde edilmiştir. Elde edilen veriler, yüzde ve sıklık analizleriyle incelenmiştir.

BULGULAR

Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde, lisans düzeyinde turizm eğitimi, gastronomi ve mutfak sanatları, rekreasyon yönetimi, seyahat işletmeciliği/seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği, turizm işletmeciliği, turizm rehberliği, yiyecek ve içecek işletmeciliği ve otel yöneticiliği bölümlerinde, ön lisans düzeyinde turizm eğitimi, aşçılık, ikram hizmetleri, turizm animasyonu, turist rehberliği, turizm ve otel işletmeciliği, turizm ve seyahat hizmetleri, sağlık turizmi işletmeciliği, kültürel miras ve turizm, pastacılık ve ekmekçilik programlarında verilmektedir.

ÖSYM tarafından yayınlanan 2022 yılı YPVKK yer alan bilgilere göre 70 devlet üniversitesinin bünyesinde bulunan 58 fakülte ve 21 yüksekokul olmak üzere 79 birimde turizmle ilgili bölümlerde lisans eğitimi verilmektedir. Kılavuza göre gastronomi ve mutfak sanatları 3.505, turizm işletmeciliği 2.231, turizm rehberliği 1.981, rekreasyon yönetimi 841, seyahat işletmeciliği 145 ve yiyecek içecek işletmeciliği 100 kontenjana sahiptir. Bölümler içinde gastronomi ve mutfak sanatları en yüksek kontenjana sahip birinci, turizm işletmeciliği bölümü ikinci sırada yer almaktadır. Seyahat işletmeciliği/seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü 3 devlet üniversitesinin 3 turizm fakültesinde, yiyecek içecek işletmeciliği 2 devlet üniversitesinin 2 turizm fakültesinde bulunmakta ve en az kontenjana sahip iki bölümdür. İlgili turizm bölümlerinin toplam kontenjanı ise 8.803’dür.

ÖSYM (2022) verilerine göre, 36 vakıf üniversitesinin bünyesinde bulunan 34 fakülte ve 9 yüksekokul olmak üzere 43 birimde turizmle ilgili bölümlerde lisans eğitimi verilmektedir ve gastronomi ve mutfak sanatları 1.991, turizm işletmeciliği 182, turizm rehberliği 86 ve otel yöneticiliği 20 olmak üzere toplam 2.279 kontenjan bulunmaktadır. En fazla kontenjan gastronomi ve mutfak sanatları bölümüne ait olup

37 birimde bulunmaktadır. En az kontenjan ise otel yöneticiliği bölümüne ait olup sadece bir vakıf üniversitesinin uygulamalı yönetim bilimleri yüksekokulunda bulunmaktadır. ÖSYM'nin 2022 yılı YPVKK'sı incelendiğinde, 2022-2023 eğitim öğretim yılı için devlet ve vakıf üniversitelerinde lisans düzeyinde turizmle ilgili bölümlerde toplam 11.082 kontenjan açılmıştır.

Kılavuzda aynı zamanda ön lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerdeki programlara ait bilgiler yer almaktadır. Devlet üniversitelerinin 82'sinde 155 meslek yüksekokulunda; 29 vakıf üniversitesi ve 2 vakıf meslek yüksekokuluna bağlı 31 meslek yüksekokulunda turizm eğitimi veren bölümler bulunmaktadır. Bu bölümlerden aşçılık, pastacılık ve ekmekçilik 6.467, ikram hizmetleri 170, kültürel miras ve turizm 90, turizm animasyonu 40, turist rehberliği 1.619, turizm ve otel işletmeciliği 6.617, turizm ve seyahat hizmetleri 1.808, sağlık turizmi işletmeciliği 265 kontenjana sahiptir. ÖSYM'nin 2022 yılı YPVKK'sına göre ilgili programlarda devlet üniversitelerinin kontenjanı 14.266, vakıf üniversitelerinin kontenjanı 2.841 olmak üzere toplam 17.107'dir.

Turizmle ilgili bölüm ve programlarda kadrosu bulunan akademik personelin unvan, cinsiyet ve sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Bu bilgiler yazarlar tarafından Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) web sitesinden elde edilmiştir (<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/>). Lisans ve ön lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 95 devlet ve 42 vakıf üniversitesine bağlı 92 fakülte, 30 yüksekokul ve 186 meslek yüksekokulunda 2.550 akademik personel görev almaktadır. Bu akademisyenlerin 192'si profesör (%7,6), 308'i doçent (%12,1), 680'i doktor öğretim üyesi (%26,6), 357'si araştırma görevlisi (%14) ve 1.013'ü öğretim görevlisi (%39,7) kadrosunda yer almaktadır. Akademisyenlerin 1.398'i erkek (%54,8), 1.152'si (%45,2) kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 1. Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Unvanlarına Göre Dağılımı (Eylül, 2022)

Unvan	Erkek		Kadın		Toplam	Genel %
	f	%	f	%		
Prof Dr.	136	71	56	29	192	7,6
Doç.Dr.	176	57,1	132	42,9	308	12,1
Dr. Öğr. Üyesi	339	49,8	341	50,2	680	26,6
Arş.Gör.	169	47,3	188	52,7	357	14
Öğr.Gör.	578	57	435	43	1.013	39,7
TOPLAM	1.398	54,8	1.152	45,2	2.550	100

Kaynak: <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> sitesinden yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

YÖK web sitesinden (2022 yılı için) elde edilen bilgilere göre turizm bölümleri bulunan devlet ve vakıf üniversiteleri ile bu bölümlerde görev yapan akademik personelin unvan bilgileri ayrıntılı olarak derlenmiştir. Buna göre turizm eğitimi veren üniversitelerde en fazla akademik personele sahip olan ilk beş üniversite sırasıyla 104 personelle Akdeniz Üniversitesi, 94 personelle Muğla Sıtkı Koçman Üniversite, 58

personelle Anadolu Üniversitesi, 57 personelle Selçuk Üniversitesi, 56 personelle Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'dir.

Üniversitelerin turizm eğitimi verilen bölümlerinde görevli akademik personellerin lisans mezuniyetleri (Tablo 2) incelendiğinde, 187 profesörden 94'ünün (%50), 307 doçentten 174'ünün (%57), 634 doktor öğretim üyesinden 331'inin (%52,2), 322 araştırma görevlisinden 277'sinin (%86), 879 öğretim görevlisinden 533'ünün (%61) turizm alanlarından mezun olduğu tespit edilmiştir. Turizm alanları dışında toplam akademisyen sayıları göz önüne alındığında, sırasıyla en fazla işletme (189 akademik personel- 23 profesör, 43 doçent, 58 doktor öğretim üyesi, 7 araştırma görevlisi, 58 öğretim görevlisi) ve gıda mühendisliği/gıda bilimi ve teknolojileri (175 akademik personelin- 4 profesör, 12 doçent, 88 doktor öğretim üyesi, 13 araştırma görevlisi ve 58 öğretim görevlisi) alanı mezuniyetine sahip akademisyenlerin yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte Tablo 2 incelendiğinde, turizm eğitimiyle ilişki kurulamayacak farklı alanlarda mezuniyetlere sahip akademik personelin olduğu görülmektedir. Aile ekonomisi ve beslenme/çocuk gelişimi ve ev yönetimi, dahili tıp bilimleri, veterinerlik, ilahiyat, deniz ulaştırma işletme mühendisliği, endüstri mühendisliği, elektrik mühendisliği, makine mühendisliği, orman mühendisliği, tütün teknolojisi mühendisliği bu alanlara örnek olarak verilebilir.

Tablo 2. Akademik Personelin Lisans Mezuniyet Alanları (Eylül, 2022)

Bölüm	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üy.	Arş. Gör.	Öğr. Gör.
Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi/Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi/Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi	5	4	9	-	40
Antropoloji	-	-	-	-	1
Arkeoloji/Arkeoloji ve Sanat Tarihi/Sanat Tarihi	-	7	11	1	19
Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği	-	-	1	-	-
Beslenme ve Diyetetik	-	-	5	3	13
Bilgisayar Mühendisliği/Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi/Teknoloji Eğitimi	1	-	2	-	4
Biyoloji/Moleküler Biyoloji ve Genetik	1	3	7	-	3
Büro Yönetimi Öğretmenliği	1	1	1	-	-
Coğrafya/Coğrafya Eğitimi	3	2	1	-	3
Çalgı Eğitimi/Dans Eğitimi/Müzik Öğretmenliği/Türk Müziği	-	-	-	-	5
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-	1	4	1	1
Çevre Bilimi/Çevre Mühendisliği	-	-	3	-	-
Çeviribilim/Mütercim ve Tercümanlık	-	-	2	-	1
Dahili Tıp Bilimleri	1	-	1	-	-
Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği	-	1	-	-	-
Dünya Dilleri ve Edebiyatı (Alman Dili/Amerikan Edebiyatı/Fransız Dili ve Edebiyatı/İngiliz Dili ve	8	9	22	3	26

Edebiyatı/Japon Dili ve Edebiyatı/Rus Dili ve Edebiyatı/Slav Dili ve Edebiyatı (Doğu Dilleri/Batı Dilleri Edebiyatı) ve Yabancı Dil Eğitimi (İngilizce Öğretmenliği)					
Eski Çağ Dilleri ve Kültürleri	-	-	1	-	1
Eğitim Bilimleri/Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi	1	1			1
Ekonometri	-	-	1	-	-
Elektrik Mühendisliği/Endüstri Mühendisliği	2	1	2	-	3
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-	-	5	58	100
Gerontoloji	-	-	-	1	-
Gıda Mühendisliği/Gıda Bilimi ve Teknolojisi	4	12	88	13	58
Grafik Sanatlar/Güzel Sanatlar Eğitimi/seramik ve Cam	-	-	2	-	5
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık/Halkla İlişkiler/Halkla İlişkiler ve Tanıtım/Halkla ilişkiler ve Gazetecilik/Gazetecilik	-	3	3	-	7
Hukuk	1	-	-	1	-
İktisadi ve İdari Programlar	1	1	-	-	10
İktisat	7	12	16	2	10
İlahiyat	1	-	-	-	-
İnşaat Mühendisliği	-	-	1	-	-
İstatistik/İstatistik ve Bilgisayar Bilimleri	-	-	2	1	2
İşletme/ İş İdaresi/İşletme Eğitimi	23	43	58	7	58
Jeoloji Mühendisliği	-	1	-	-	-
Kamu Yönetimi	1	-	2	1	1
Kara Harp Bölümü	1	-	-	-	-
Kimya/Kimya Mühendisliği	3		7	3	2
Konaklama İşletmeciliği	3	19	45	22	60
Makine Mühendisliği	-	-	1	-	-
Maliye	4	3	1		2
Matematik/Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi	-	2	1	-	2
Mimarlık/İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/Peyzaj Mimarlığı	1	-	2	-	1
Muhasebe/Muhasebe Eğitimi/Muhasebe ve Ticaret Eğitimi	2	2	1	-	2
Orman Mühendisliği	1	-	-	-	-
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	-	1	-	-	-
Pazarlama	-	-	1	-	-
Psikoloji	1	-	-	-	1
Rekreasyon Yönetimi	-	-	1	4	1

Türkiye'deki Üniversitelerin Turizm Bölümlerinde Görevli Akademisyenlerin Eğitim Profili

Sahne Sanatları/Sinema ve Televizyon/Tiyatro/Radyo ve Televizyon/Türk Halk Oyunları	-	1	1	-	7
Seyahat İşletmeciliği	1	12	19	10	22
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	-	-	5	20	8
Sistem Mühendisliği	1	-	1	-	-
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler/Uluslararası İlişkiler	-	3	4	2	11
Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği	-	1	-	-	1
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği/Sosyal Alanlar Eğitimi	-	1	-	-	4
Sosyoloji	-	1	2	-	3
Spor Bilimleri/Spor Yöneticiliği/Beden Eğitimi ve Spor/Antrenörlük Eğitimi/Rekreasyon	1	3	4	5	20
Su Ürünleri/Su Ürünleri Mühendisliği	1	1	4	-	3
Süt Teknolojisi	1	1	3	-	-
Şehir ve Bölge Planlama	-	1	-	-	-
Tarla Bitkileri/Tarımsal Mekanizasyon/Tarım Ürünleri Teknolojisi/Tarım Ekonomisi	-	1	3	-	-
Tarih	1	2	8	-	6
Temel Eğitim	-	-	-	-	3
Ticaret Eğitimi	5	3	2	-	1
Turizm Animasyonu	-	-	-	1	-
Turizm/Turizm İşletmeciliği/Turizm İşletmeciliği Eğitimi	18	48	113	65	156
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	62	63	80	25	84
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Öğretmenliği	4	2	1	-	2
Turizm ve Otel İşletmeciliği	4	21	40	20	33
Turizm/Turist Rehberliği	2	9	22	39	29
Türk Dili ve Edebiyatı	1	-	3	-	3
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	2	-	1	-	-
Tütün Teknolojisi Mühendisliği	1	-	-	-	-
Veterinerlik	5	2	6	-	-
Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği	-	-	-	13	38
Yönetim ve Organizasyon	-	1	2	1	1
Ziraat Mühendisliği	-	1	-	-	1
Toplam ¹	187	307	634	322	879

Kaynak: <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> sitesinden yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

¹ Tabloda yer alan 5 profesörün, 1 doçentin, 46 doktor öğretim üyesinin, 35 araştırma görevlisinin ve 134 öğretim görevlisinin YÖK akademik internet sitesinde lisans mezuniyet bilgisine ulaşamamıştır.

Üniversitelerin turizm eğitimi verilen bölümlerinde görevli akademik personellerin yüksek lisans mezuniyet alanları (Tablo 3) incelendiğinde, 172 profesörden 90'nın (%52,3), 303 doçentten 168'inin (%55,4), 622 doktor öğretim üyesinden 293'ünün (%47,1), 318 araştırma görevlisinden 273'ünün (%85,8), 794 öğretim görevlisinden 475'inin (%59,8) turizm alanlarından mezun olduğu tespit edilmiştir.

Lisans mezuniyetinde olduğu gibi yüksek lisans mezuniyetinde turizm alanları dışında toplam akademisyen sayıları göz önüne alındığında, en fazla işletme alanı mezuniyetine sahip 225 akademik personel (25 profesör, 34 doçent, 80 doktor öğretim üyesi, 9 araştırma görevlisi, 77 öğretim görevlisi) bulunmaktadır. İkinci sırada ise gıda mühendisliği/gıda bilimi/hijyeni ve teknolojisi/gıda ekonomisi ve işletmeciliği alanı mezuniyetine sahip 163 akademik personelin (4 profesör, 13 doçent, 88 doktor öğretim üyesi, 13 araştırma görevlisi ve 45 öğretim görevlisi) bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3'te yer alan yüksek lisans mezuniyet alanları, bazı lisans mezuniyet alanları gibi turizm eğitimiyle yakından ilişki kurulamayacak alanlar olduğu göze çarpmaktadır. Aile ekonomisi ve beslenme, aile ve tüketici bilimleri eğitimi, çocuk gelişimi ve ev yönetimi, biyoloji ile ilgili alanlar, büro yönetimi ve öğretmenliği, dahili tıp bilimleri, endüstri mühendisliği, fizyoloji, gerontoloji, inşaat mühendisliği, kuaförlük, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, veterinerlik, dinler tarihi, orman mühendisliği, veteriner hekimliği, ziraat mühendisliği bu alanlardan bazılarıdır.

Tablo 3. Akademik Personelin Yüksek Lisans Mezuniyet Alanları (Eylül, 2022)

Program	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üy.	Arş. Gr.	Öğ. Gr.
Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi/Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi/Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi	4	3	7	-	19
Antropoloji	-	-	-	-	1
Arkeoloji/Arkeoloji ve Sanat Tarihi/Sanat Tarihi/Tarih Öncesi Arkeolojisi/Su altı Arkeolojisi/Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat	-	8	10	1	18
Avrasya Araştırmaları/Avrupa Birliği Avrupa Çalışmaları	-	1	2	-	1
Beslenme/Beslenme ve Diyetetik/Besin Hijyeni Teknolojisi	1	-	8	5	11
Bilgisayar Mühendisliği/Bilişim Sistemleri	-	1	-	-	1
Biyoloji/Tıbbi Biyoloji ve Genetik/Biyoteknoloji/Tıbbi Biyokimya	1	4	7	-	2
Büro Yönetimi/Büro Yönetimi Öğretmenliği	1	3	-	-	1
Coğrafya/Coğrafya Eğitimi/Beşeri ve İktisadi Coğrafya	5	3	3	-	2
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri/	-	1	2	-	1
Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları/Endüstriyel Örgütsel Psikoloji/Örgütsel Davranış	-	-	3	-	-
Çevre Bilimleri/Çevre Teknolojisi	1	-	1	-	1

Türkiye'deki Üniversitelerin Turizm Bölümlerinde Görevli Akademisyenlerin Eğitim Profili

Dahili Tıp Bilimleri	1	-	1	-	-
Dil ve Çeviri Bilimleri Çeviri ve Kültürel Çalışmalar	-	-	2	-	1
Doğu Bilimleri Şarkiyat ve Türkoloji/Çağdaş Türk Lehçeleri	-	-	2	-	-
Dünya Dilleri ve Edebiyatı (Alman Dili/Amerikan Edebiyatı/Fransız Dili ve Edebiyatı/İngiliz Dili ve Edebiyatı/Japon Dili ve Edebiyatı/Rus Dili ve Edebiyatı/Slav Dili ve Edebiyatı(Doğu Dilleri/Batı Dilleri Edebiyatı) ve Yabancı Dil Eğitimi (İngilizce Öğretmenliği)	1	1	8	-	7
Eğitim Bilimleri/Eğitim Programları ve Öğretimi/Eğitim Yönetimi ve Denetimi	-	1	-	-	11
Ekonometri/Sayısal Yöntemler	1	-	5	-	-
Endüstri Mühendisliği	-	-	-	1	-
Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri	-	-	1	-	-
Etik Değerler	-	-	-	-	1
Fizyoloji	-	-	1	-	-
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-	-	8	65	137
Gerontoloji	-	-	-	1	-
Gıda Mühendisliği/Gıda Bilimi ve Teknolojisi/Gıda Ekonomisi ve İşletmeciliği/Gıda Hijyeni ve Teknolojisi	4	13	88	13	45
Grafik Tasarım/Güzel Sanatlar Eğitimi/Resim İş Eğitimi/Seramik ve Cam/Tiyatro/Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat/Sahne Sanatları	-	-	1	-	8
Halk Sağlığı	-	-	-	-	1
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık/Halkla İlişkiler ve Tanıtım//Gazetecilik/Reklamcılık ve Tanıtım/Medya ve İletişim Sistemleri/Yeni Medya ve İletişim Yönetimi	2	6	3	-	9
Hava Taşımacılığı Yönetimi	-	-	-	-	1
Hukuk	-	-	-	1	-
İktisadi ve İdari Programlar	-	-	-	-	-
İktisat/Ekonomi	7	12	13	-	4
İletişim/İletişim Sanatları	-	1	-	-	1
İnsan Kaynakları Yönetimi	-	-	1	1	1
İnşaat Mühendisliği	-	-	1	-	-
İstatistik/İstatistik ve Bilgisayar Bilimleri	1	-	-	-	1
İşletme/ İşletme Yönetimi/Yöneticiliği /Uluslararası İşletme	25	34	80	9	77
Kadın Çalışmaları	-	-	-	-	1
Kamu Yönetimi/Kalkınma Politikası/Sosyal Politikalar/Yerel Yönetimler	1	1	5	-	3
Kimya/Kimya Mühendisliği/Organik Kimya/Biyokimya	3	1	5	2	1

Konaklama İşletmeciliği	-	-	1	-	1
Kuaförlük ve Güzellik Bilgisi	-	1	-	-	-
Lojistik Yönetimi	-	1	-	-	-
Maliye/Maliye ve Ekonomi	-	3	1	-	3
Matematik/Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi	-	-	-	-	3
Mimarlık/Mimarlık Tarihi/İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/Peyzaj Mimarlığı	1	1	4	-	1
Muhasebe-Finansman/Bankacılık ve Finans/Finansal Yönetimi	2	7	6	1	5
Orman Mühendisliği	1	-	-	-	-
Pazarlama/Pazarlama Yönetimi/Pazarlama İletişimi/Bütünleşik Pazarlama İletişimi/Satış Pazarlama/Üretim Yönetimi ve Pazarlama/Stratejik Pazarlama ve Marka Yönetimi/Girişimcilik	6	8	16	2	12
Psikoloji	1	-	-	-	1
Radyo, Televizyon ve Sinema	-	-	1	-	1
Rekreasyon Yönetimi/Rekreasyon ve Turist Rehberliği	-	-	4	9	8
Seyahat İşletmeciliği	1	-	1	-	3
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	-	-	-	9	2
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler/Uluslararası İlişkiler/Uluslararası İlişkiler ve Kamu Yönetimi/Bölgesel ve Stratejik Etüdler	-	2	4	-	2
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	-	-	-	-	1
Sosyoloji	-	2	-	-	1
Spor Bilimleri/Spor Yöneticiliği/Bedensel Eğitimi ve Spor/Antrenörlük Eğitimi/Rekreasyon/Sporda Psikolojik Sosyal Alanlar Eğitimi/Spor Eğitimi	1	3	4	5	16
Su Ürünleri/Su Ürünleri Mühendisliği/Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi	1	1	3	-	3
Süt Teknolojisi	-	-	1	-	1
Tarım Ekonomisi/Tarımsal Biyoteknoloji	-	-	-	-	6
Tarih/Eskiçağ Tarihi/Yakınçağ Tarihi/Dinler Tarihi/Türkiye Cumhuriyeti Tarihi/Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	3	7	1	7
Temel Eğitim/Temel Bilimler	-	-	-	-	2
Toplam Kalite Yönetimi/Kalite Yönetimi	-	1	2	-	1
Turizm/Turizm İşletmeciliği/Turizm İşletmeciliği Eğitimi/Sağlık Turizmi İşletmeciliği	59	122	197	150	253
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	25	37	67	30	50
Turizm ve Otel İşletmeciliği/Otel ve Restoran İşletmeciliği	5	9	15	3	16
Turizm/Turist Rehberliği	-	-	-	7	5
Türk Dili ve Edebiyatı	1	-	2	-	3

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	-	-	-	-	1
Türk Halk Bilimi/Türk Sanatı/Halk Kültürü	-	-	2	-	4
Türk Halk Oyunları/Türk Musikisi/Türk Müziği	-	-	-	-	3
Veteriner Hekimliği/Veterinerlik Gıda Hijyeni ve Teknolojisi/Zootekni	1	1	3	-	-
Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği	-	-	-	-	1
Yönetim Bilişim Sistemleri	-	-	-	-	1
Yönetim ve Organizasyon/Organizasyon ve İşletme Politikası/Yönetim Bilimi	6	5	13	2	8
Ziraat Mühendisliği/Toprak Bilimi ve Bitki Besleme/Çayır-Mera ve Yem Bitkileri	-	2	-	-	1
Toplam ²	172	303	622	318	794

Kaynak: <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> sitesinden yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Üniversitelerin turizm eğitimi verilen bölümlerinde görevli akademik personellerin doktora mezuniyet alanları (Tablo 4) incelendiğinde, 187 profesörden 81'inin (%43,3), 306 doçentten 149'unun (%48,7), 640 doktor öğretim üyesinden 327'sinin (%51,1), 247 araştırma görevlisinden 227'sinin (%92), 453 öğretim görevlisinden 284'ünün (%62,7) turizm alanlarından mezun olduğu tespit edilmiştir.

Lisans ve yüksek lisans mezuniyetinde olduğu gibi doktora mezuniyetinde turizm alanları dışında toplam akademisyen sayıları göz önüne alındığında, en fazla işletme alanı mezuniyetine sahip 220 akademik personel (36 profesör, 52 doçent, 78 doktor öğretim üyesi, 4 araştırma görevlisi, 50 öğretim görevlisi) bulunmaktadır. İkinci sırada ise gıda mühendisliği/gıda bilimi ve teknolojisi/biyomühendislik/gıda güvenliği ve halk sağlığı alanı mezuniyetine sahip 142 akademik personelin (5 profesör, 10 doçent, 87 doktor öğretim üyesi, 7 araştırma görevlisi ve 33 öğretim görevlisi) bulunduğu görülmektedir. Tablo 4'de yer alan doktora mezuniyet alanlarının da lisans ve yüksek lisans mezuniyet alanları gibi turizm eğitimiyle ilişki kurulamayacak alanlar olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 4. Akademik Personelin Doktora Mezuniyet Alanları (Eylül, 2022)

Program	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üy.	Arş. Gr.	Öğ. Gr.
Aile Ekonomisi ve Beslenme/Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi/Ev Ekonomisi/Çocuk Gelişimi ve Ev Ekonomisi	5	3	6	-	2
Antropoloji	-	-	1	-	1
Arkeoloji/Arkeoloji ve Sanat Tarihi/Prehistorya	-	10	10	-	8
Avrupa Çalışmaları/Avrupa Birliği/	1	1	-	-	-

² Tabloda yer alan 20 profesörün, 5 doçentin, 58 doktor öğretim üyesinin, 39 araştırma görevlisinin ve 219 öğretim görevlisinin YÖK akademik internet sitesinde yüksek lisans mezuniyet bilgisine ulaşamamıştır.

Beslenme/Beslenme ve Diyetetik/Besin Hijyeni Teknolojisi	2	2	13	1	4
Bilişim Sistemleri	-	-	1	-	-
Biyoloji/Tıbbi Biyoloji ve Genetik/Biyoteknoloji	1	5	8	-	2
Coğrafya/Coğrafya Eğitimi/Beşeri ve İktisadi Coğrafya/Türkiye Coğrafyası	5	5	3	-	2
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-	1	2	-	-
Çevre Teknolojisi	-	-	1	-	-
Çeviri Bilim/Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim	-	-	1	-	1
Dahili Tıp Bilimleri	1	-	1	-	-
Dünya Dilleri ve Edebiyatı (Alman Dili/Amerikan Edebiyatı/Fransız Dili ve Edebiyatı/İngiliz Dili ve Edebiyatı/Japon Dili ve Edebiyatı/Rus Dili ve Edebiyatı/Slav Dili ve Edebiyatı (Doğu Dilleri/Batı Dilleri Edebiyatı) ve Yabancı Dil Eğitimi (İngilizce Öğretmenliği)	2	-	7	-	1
Eski Çağ Dilleri ve Kültürleri	-	-	1	-	-
Eğitim Bilimleri/Eğitim Programları ve Öğretimi/Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	1	3	-	-	4
Ekonometri/İstatistik	1	-	4	-	1
Enerji Teknolojisi	-	2	-	-	-
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	-	2	14	45	77
Gıda Mühendisliği/Gıda Bilimi ve Teknolojisi/Biyomühendislik/Gıda Güvenliği ve Halk Sağlığı	5	10	87	7	33
Güzel Sanatları/Görsel Sanatlar/Müzik ve Sahne Sanatları/Sahne Sanatları/Türk İslam Sanatları//Türk Sanatı/Türk Musikisi	-	-	2	-	4
Halkla İlişkiler/Gazetecilik ve Halkla İlişkiler/Halkla İlişkiler ve Tanıtım//Gazetecilik/Reklamcılık ve Tanıtım/	2	6	5	-	9
İktisat/Ekonomi/Finansal İktisat	9	11	11	2	-
İletişim Bilimleri/Kültürlerarası İletişim	-	-	1	-	2
İnşaat Mühendisliği	-	-	1	-	-
İşletme/ İşletme Mühendisliği	36	52	78	4	50
Kamu Hukuku	-	-	-	1	-
Kamu Yönetimi/Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/Sosyal Politika/Uluslararası İlişkiler	1	-	4	-	3
Kimya/Kimya Mühendisliği/Organik Kimya/Biyokimya/Tıbbi Biyokimya	4	2	7	2	-
Konaklama İşletmeciliği	-	-	1	-	-
Kültürel Miras Yönetimi ve Gelişimi/Uluslararası Kültür ve Kültürel Miras Araştırmaları	-	-	2	-	-

Türkiye'deki Üniversitelerin Turizm Bölümlerinde Görevli Akademisyenlerin Eğitim Profili

Maliye	1	1	1	-	1
Matematik	-	-	-	-	1
Mimarlık/Mimarlık Tarihi/İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı/Peyzaj Mimarlığı	1	1	2	-	1
Muhasebe/Muhasebe-Finansman	2	5	4	-	3
Orman Mühendisliği	1	-	-	-	-
Pazarlama/Üretim Yönetimi ve Pazarlama	7	7	14	1	3
Rekreasyon Yönetimi/Rekreasyon ve Turist Rehberliği	-	3	8	8	9
Sivil Havacılık Yönetimi	-	1	-	-	-
Sosyal Bilimler Eğitimi	-	-	-	-	1
Sosyoloji/Sosyal Çevre Bilimleri/Genel Sos. ve Metd.	-	3	2	-	2
Spor Yöneticiliği/Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi/Rekreasyon	1	2	4	1	7
Su Ürünleri/Su Ürünleri Mühendisliği/Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi/İşleme Teknolojisi	1	1	5	-	-
Süt Teknolojisi	-	-	-	-	1
Tarih/Eskiçağ Tarihi/Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları/İslam Tarihi ve Sanatları/Dinler Tarihi/Yakın Çağ Tarihi/Türkiye Cumhuriyeti Tarihi/Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	5	9	1	9
Taşımacılık Sistemleri/Ulaştırma Mühendisliği	-	-	-	-	2
Turizm/Turizm İşletmeciliği/Turizm İşletmeciliği Eğitimi/Spor Turizmi İşletmeciliği	62	117	244	143	177
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	17	27	59	27	21
Turizm ve Otel İşletmeciliği	1	-	1	-	-
Turizm Rehberliği	-	-	-	4	-
Türk Dili ve Edebiyatı	1	-	2	-	2
Türk Halk Bilimi	-	-	1	-	1
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	-	-	-	-	1
Veteriner Hekimliği Temel Bilimler/Veterinerlik Gıda Hijyeni ve Teknolojisi/Klinik Bilimler	3	2	1	-	-
Yönetim Bilişim Sistemleri	-	-	1	-	-
Yönetim ve Organizasyon/Organizasyon ve İşlt. Pol.	9	12	8	-	3
Ziraat Mühendisliği/Ziraat Bitkileri/Tarım İşletmeciliği/Zootečni Sanatları/Tarla Ekonomisi/Tarım	2	4	2	-	4
Toplam ³	187	306	640	247	453

³ Tabloda yer alan 5 profesörün, 2 doçentin, 40 doktor öğretim üyesinin YÖK akademik internet sitesinde yüksek lisans mezuniyet bilgisine ulaşamamıştır.

Kaynak: <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> sitesinden yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Son olarak üniversitelerin turizm eğitimi verilen bölüm ve programlarında görevlendirilen (Tablo 5) ve YÖK Akademik sitesinde bilgilerine ulaşılabilen, hiçbir seviyede turizm eğitimi almayanlar ile lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde turizm eğitime sahip olan akademik personele ilişkin bilgiler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Turizmle İlgili Alanlarda Eğitime Sahip Olma Durumu

Eğitim derecesi	Prof. Dr.		Doç. Dr.		Dr. Öğr. Üy.		Arş. Gr.		Öğ. Gr.		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Hiçbir turizm almayan seviyede eğitimi	78	41,8	106	34,6	267	41,7	29	9,1	274	34,6	754	33,6
Lisans, y. lisans ve doktora seviyesinde turizm eğitimi alan	60	32,1	115	37,5	250	39,1	205	64,5	183	23	813	36,2

Kaynak: <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> sitesinden yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Turizm eğitimi verilen bölüm ve programlarda görevlendirilen 754 (%33,6) akademisyenin hiçbir seviyede turizm eğitimi almadığı diğer bir ifadeyle lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinin herhangi birinden turizm diplomasına sahip olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre 78 profesör (%41,8'i), 106 doçent (%34,6), 267 doktor öğretim üyesi (%41,7), 29 araştırma görevlisi (%9,1) ve 274 öğretim görevlisi (%34,6) herhangi bir seviyede turizm eğitime sahip değildir.

Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin tamamını turizm alanda tamamlayan ve/veya devam eden 813 (%36,2) akademik personel bulunmaktadır. Bu akademik personelden, 60 profesör (%32,1), 115 doçent (%37,5), 250 doktor öğretim üyesi (%39,1) lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini turizm alanında tamamlamış, 205 araştırma görevlisi (%64,5), 183 öğretim görevlisi (%23) ise lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini turizmde tamamlamış veya devam etmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin turizm eğitimi verilen bölümlerinde görevlendirilen 2550 akademik personel, cinsiyet, unvan, lisans ve lisansüstü eğitim durumu ve alanları açısından incelenmiştir. Çalışmada öncelikle öğrenci alımı yapılan turizm bölüm/programlarının tespiti için 2022 yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu incelenmiştir. Bu kılavuza göre 70 devlet üniversitesinde 58 fakülte ve 21 yüksekokulda, 36 vakıf üniversitesinde 34 fakülte ve 9 yüksekokulda turizm alanında lisans eğitiminin; 82 devlet üniversitesinde 155, 29 vakıf üniversitesinde 29 ve 2 vakıf meslek yüksekokulunda turizm alanında ön lisans eğitiminin verildiği tespit edilmiştir. 2022-2023 eğitim öğretim döneminde üniversitelerin turizm bölümlerinde lisans eğitiminde 11.082, ön lisans eğitiminde

17.107 kontenjan açılmıştır. Turizm sektörünün her geçen gün büyümesi nitelikli personel ihtiyacını arttırmıştır. Bu durum turizm eğitim programlarının sayısının ve dolayısıyla kontenjanların da artmasına neden olmuştur. Ancak yapılan çalışmalarda da belirtildiği gibi turizm eğitimi verilen bölüm/programlardaki akademik personelin niteliği ve niceliği, okulların uygulama alanları, altyapı ve donanım eksikleri gibi (Okumus & Yagci, 2005; Akoğlan Kozak, 2009; Yesiltas vd., 2010; Solmaz & Ulama, 2014; Polat Üzümcü & Alyakut, 2017; Kırlar-Can vd., 2021; Girgin & Demir, 2023) sorunları da beraberinde getirdiği açıktır. Ek olarak artan öğrenci ve mezun sayısı ile birlikte staj ve istihdam sorunlarının da (Solmaz & Ulama, 2014; Devenci vd., 2020) yaşandığı/yaşanacağı belirtilmektedir.

Devlet ve vakıf üniversitelerinde lisans ve ön lisans düzeyinde turizm eğitimi verilen bölüm ve programlarda 2.550 akademik personel görev almaktadır. Bu akademisyenlerin %7,6'sı profesör, %12,1'i doçent, %26,6'sı doktor öğretim üyesi, %14'ü araştırma görevlisi ve %39,7'si öğretim görevlisi kadrosunda yer almaktadır. Tüm akademisyenlerin %54,8'i erkek, %45,2'si kadın akademisyenlerden oluşmaktadır.

Akademik personellerin eğitim alanları incelendiğinde, turizm eğitiminin yanı sıra turizm eğitimiyle ilişki kurulamayacak pek çok farklı alanda (aile ekonomisi ve beslenme, mühendislik, tıp, siyaset bilimi ve kamu yönetimi gibi) eğitim alındığı tespit edilmiştir. Lisans eğitimi açısından profesörlerin %50'sinin, doçentlerin %57'sinin, doktor öğretim üyelerini %52,2'sinin, araştırma görevlilerinin %86'sının ve öğretim görevlilerinin %61'inin turizm alanlarından mezun olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans eğitimi açısından profesörlerin %52,3'ünün, doçentlerin %55,4'ünün, doktor öğretim üyelerinin %47,1'inin, turizm alanlarından birinden mezun olduğu, araştırma görevlilerinden %85,8'inin ve öğretim görevlilerinden %59,8'inin ise turizm alanlarından yüksek lisans mezun olduğu veya bu alanlarda eğitimlerine devam ettikleri tespit edilmiştir. Doktora eğitimi açısından profesörlerin %43,3'ünün, doçentlerden %48,7'sinin, doktor öğretim üyelerinden %51,1'inin turizm alanında doktora derecesine sahip olduğu, araştırma görevlilerinden %92'sinin ve öğretim görevlilerinden %62,7'sinin turizm alanlarından birinden doktora derecesine sahip olduğu veya bu alanlarda eğitimlerine devam ettikleri tespit edilmiştir. Ek olarak turizm eğitimi verilen bölüm ve programlarda görevlendirilen akademisyenlerin %33,6'sının hiçbir seviyede turizm eğitimi almadığı, akademisyenlerin %36,2'sinin de lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerini turizm alanlarından aldığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar önümüzde dönemlerde turizm eğitim birimlerinde görevli turizm eğitimi veren akademisyenlerin sayısının artacağına işaret etmektedir. Mevcut araştırma sonuçları, Temizkan & Behremen (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, geçen beş yıllık süre içinde akademik personel sayısındaki artışa paralel olarak nispeten turizm eğitimi alan akademik personel sayısı da artmıştır. Bununla birlikte mevcut araştırmadan elde edilen sonuçlar turizmin farklı bölümlerindeki (turizm işletmeciliği, turizm/turist rehberliği, gastronomi ve mutfak sanatları, yiyecek içecek işletmeciliği gibi) akademisyenleri konu alan araştırma sonuçlarıyla da benzerdir (Temizkan vd., 2018; Doğançılı &

Karaçar, 2018; Demirbulat vd., 2018; Baytok vd., 2019; Deveci vd., 2020; Semint & Özbay, 2021; Ceylan & Padır, 2022). Uluslararası alanda yapılan çalışmalarda, turizm bölümlerinde görev yapan ve eğitim veren personellerin kendilerinin de turizm eğitimi almış veya en azından sektör tecrübesinin olması yönünde görüşler hakimken (Ladkin & Weber, 2009; Kim & Jeong, 2018; Edelheim, 2020) ve organizasyonel değişim ihtiyacının yanı sıra, üniversitelerin pazar ihtiyaçlarına cevap veren daha esnek ve çok yönlü bir müfredat modeli uygulaması gerektiği tartışılırken (Hains & Smith, 2012) Türkiye’de turizm bölümlerinde görev yapmakta olan akademisyenlerin (araştırma görevlileri dışında) yaklaşık yarısının turizm eğitimine sahip olmaması oldukça düşündürücüdür. Nitekim müfredat hazırlamada turizm dışındaki farklı uzmanlıklara sahip akademisyenlerin söz sahibi olması endişe verici bir durum olarak değerlendirilmektedir (Temizkan & Behremen, 2017).

Avrupa’da turizm eğitimi teknik eğitim okullarından oluşmaktadır. Bu, turizm müfredatının neden endüstriye özgü mesleki becerilere odaklandığını açıklamaktadır. Geleneksel akademik içeriğin pazarlama, finans, yönetim ve insan kaynakları ile stajların sektörün özel ihtiyaçlarıyla yakından ilişkili olduğu söylenebilir (Ritalahti, 2015: 137). Airey ‘e (2020) göre ise gelişmiş Batıda turizm, özellikle araştırmaya ilişkin rekabetçi ölçütlere yanıt verme konusunda zorluklarla karşı karşıyadır. Ancak gelecek için bundan daha önemli olan, toplumların değişen karmaşıklıklarına ve büyük bir faaliyetin ihtiyaçlarını karşılamaya uygun, çok disiplinli, çok yönlü bir çalışma alanı olarak turizmin benzersiz güçlü yönlerini vurgulamaktır. Araştırmacı yükseköğretim kurumlarının bazı dönemlerde itibarını artırmak için öğretim mükemmelliğinden ziyade araştırma performansına odaklandığı veya öğrenci alımı konusundaki rekabete yönelik eğilimlere, daha çok gelir getirici unsurlara yöneldiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte uluslararası arenada turizm sektörünün performansının kötü olduğu dönemlerde program kapanmaları ya da turizmin diğer programlarla birleşmeleri yaşanmıştır. Airey (2006) turizmin diğer sosyal bilimler gibi müfredata geniş yelpazedeki bir yaklaşımı benimseme konusunda giderek artan bir uzlaşının olduğu diğer bir deyişle olgunluk aşamasında olduğu ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, her ne kadar farklı eğitim alanlarına sahip akademisyenlerin turizm eğitimi verilen bölümlerde kendi alanlarıyla ilgili dersleri vermeleri normal olarak değerlendirilse de bu kadrolarda görev yapan personelin turizm alanına sektörel ya da bilimsel katkılarda bulunmuş kişiler olması gerekliliği de vurgulanmaktadır (İstanbullu Dinçer & Çakmak, 2018:271). Bu noktada turizmle ilgili programların müfredatlarında yer alan alan dışı derslerin yürütülmesinde görevlendirilecek akademik personelin turizm programlarında istihdam edilmesi yanlıştır. Bunun yerine müfredatlarda yer alan farklı disiplinlere ait derslerin kurumun ilgili disiplinde görevli personeli tarafından görevlendirme usulü ile yürütülmesi gerekmektedir. Örneğin, Hukuk fakültesinde verilen Türk Dili dersleri üniversitelerin Fen-Edebiyat ya da ilgili diğer fakültelerindeki hocalar tarafından görevlendirme usulü ile yerine getirilmektedir. Hukuk fakültelerinde ayrıca Türk Dili eğitimi verecek personel istihdam edilmemektedir. Bu durum turizm programlarında alan dışı akademik personel istihdamının yanlış bir uygulama olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Ancak özetlemek gerekirse, turizm her ne kadar farklı disiplinler için ortak bir bilimsel araştırma ve proje alanı olsa da turizmle ilgili programların müfredatlarındaki alan dışı dersler için farklı alanlarda mezuniyete sahip akademik personel istihdamını gerekli kılmamaktadır. Bunun yerine aynı üniversitenin farklı biriminde ilgili dersi verebilecek akademik personellerce (görevlendirme usulüyle) derslerin yürütülmesi gayet mümkündür. Araştırma sonuçlarından da açıkça görüldüğü üzere, alan dışı akademik personel istihdamının son yıllarda büyük ölçüde azalmasına rağmen hala yüksek düzeylerde seyrettiği anlaşılmaktadır. Bu araştırma, ilgili tüm kurumları alan dışı kadro ilanına çıkılmaması konusunda kurum yöneticilerine rehberlik yapacak sonuçlar içermektedir. İstanbullu Dinçer & Çakmak (2018) tarafından turizm alanında çıkan akademik kadrolar üzerine yapılan çalışmada, akademik ilanların bir kısmının özellikle doktor öğretim üyesi ve öğretim görevlisi kadrolarına ilişkin ilanların, alan dışı özel şartlar barındıran ilanlar olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmada, alan dışı çıkan kadroları, ilgili alanlarla ilişkili olan ve ilişkili olmayan şeklinde ayırım yapmışlar ve ilişkili olanları, işletme, gıda mühendisliği, tarih, coğrafya gibi genel başlıklarla verirken ilişkili olmayan ilanları oldukça spesifik konuları içeren “Eski uygarca metinler üzerine çalışmak”, “non-linear matematik programlama modelleri üzerine çalışmak” gibi özel maddelere sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Yukarıda da ele alındığı üzere müfredatta yer alan dersler (işletme, gıda bilimi, tarih, coğrafya gibi) için bile bu alanlardan akademik personel istihdam edilmesine gerek yoktur. Söz konusu dersler farklı birimde zaten istihdam edilen akademik personellerin görevlendirilmesi usulü ile yürütülebilmektedir. Örneğin, turizm programları müfredatlarında yer alan istatistik dersi sayısal yöntemler anabilim dalında görev yapan bir akademik personel tarafından yürütülebilir. Bunun için turizm programında sayısal yöntemler alanından mezun personel istihdam etmeye gerek yoktur. Bu ve benzeri hususlarda turizm akademik camiasının gür sesi olmak gayesiyle 2015 yılında kurulan Turizm Akademisyenleri Derneği (TUADER), turizm bölümlerine açılacak olan tüm ilanları yakından takip etmektedir. TUADER tarafından gerek turizm akademisyenleriyle gerekse farklı platformlarda (YÖK ve üniversitelere yazılan yazılarda, kongrelerde, basın bültenlerinde, sosyal medya platformlarında vb) alan dışı özel şartlar taşıyan ilanların bilgisi paylaşılmakta (<https://tuader.org/>) ve ilan metinlerinin düzeltilmesine ilişkin yoğun bir gayret gösterilmektedir. Alan dışı ilanlarda TUADER tarafından hem ilan sahibi üniversiteye hem de YÖK’e ilgili ilanın düzeltilmesi için yazılar yazılmaktadır. TUADER’in gayretleri sayesinde pek çok alan dışı ilanın iptal edildiği bilinmektedir. Bunun ötesinde, üniversitelerin turizm programlarında alan dışından personel istihdamının önüne geçilmesi için Türkiye’de turizm eğitimi konusunda akreditasyon işlemleri ile yetkili kuruluşu (TURAK) bünyesinde barındıran TUADER’in uygun olmayan alan dışı ilanlar için kamu zararı davaları açmaya hazırlanmaktadır. Turizm bölümleri için akademik ilanlarda turizm eğitim şartının yer alması turizm alanıyla ilişkili olmayan kişilerin bu bölümlere alınmasının da önüne geçecektir. Bu sayede sektörü tanıyan, sektörün ihtiyaç ve eksikliklerini bilen,

sektörün ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilere sahip öğrencilerin yetiştirilmesi daha mümkün gözükmektedir.

Bu araştırma turizm akademisyenlerinin eğitim profili ile ilgili bilgilerin tasnif edilmesi ile sınırlıdır. Gelecekteki araştırmalar, turizm programları için çıkarılan ilanların programla ilişkisine göre hangi özel ve genel şartlara odaklandıklarına bakılabilir; ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda sektör ihtiyaçlarına göre turizm eğitimi müfredatının durumu incelenebilir veya akademik personelin yabancı dil, uygulamalı eğitim, mesleki bilgi yeterlilikleri gibi konulara yönelebilir

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederiz.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Güncel Turizm Araştırmaları

Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Araştırma verileri paylaşılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Abdelhamied, H. (2019). The Impact of training activities on quality of service, customer satisfaction and behavioral intention. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 7(1), 135-148.
- Airey, D. (2005). Growth and Development (Ed. David Airey & John Tribe), *An International Handbook of Tourism Education*, pp.13-24, Routledge, London.
- Airey, D. (2006). Tourism education: life begins at 40. *Teoros*, Vol. 27, No.1, pp.27-32.
- Airey, D., Dredge, D. & Gross, M. (2015). Tourism, hospitality and events education in an age of change (Ed. Dianne Dredge, David Airey & Michael J. Gross), *The routledge handbook of tourism and hospitality education*. pp. 3-14, Routledge, London.
- Airey, D., Tribe, J., Benckendorff, P. & Xiao, H. (2015). The managerial gaze: the long tail of tourism education and research. *Journal of Travel Research*, 54 (2), 139-151.
- Airey, D. (2020). Education for tourism: a perspective article. *Tourism Review*, Vol. 75 No. 1, pp. 260-262. <https://doi.org/10.1108/TR-02-2019-0074>
- Akoğlan Kozak, M. (2009), Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 1-20.
- Amoah, V. A. & Baum, T. (1997). Tourism education: policy versus practice. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 9 (1), 5-12.

- Aymankuy, Y., Tetik, N., Girgin, G. K. & Aymankuy, Ş. (2013). Lisans düzeyinde turizm eğitimindeki staj uygulamasına öğrenci ve akademisyenlerin bakışları (BTİOYO'da uygulama). *International Journal of Human Sciences*, C.10, S.1, s.101-128.
- Bao, J. & Huang S.S. (2022). Hospitality and tourism education in china: an overview, (Ed. Jigang Bao & Songshan (Sam) Huang), *Hospitality and tourism education in china development, issues, and challenges*. pp. 1-19, Routledge, London.
- Baytok, A., Boyraz, M. & Kabakulak, A. (2019). Turizm/Turist rehberliği bölümü akademisyenlerinin profili: Türkiye üniversiteleri örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (68), 1038-1049.
- Caton, K. (2014). Underdisciplinarity: where are the humanities in tourism education?. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 15, 24-33.
- Ceylan, U. & Padır, H. (2022). Turist rehberliği bölümü akademik personelinin eğitim profili: devlet üniversiteleri üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5 (7), 842-857.
- Cooper, C. & Shepherd, R. (1997). The relationship between tourism education and the tourism industry: implications for tourism education. *Tourism Recreation Research*, 22 (1), 34-47. <https://doi.org/10.1080/02508281.1997.11014784>
- Dale, C., & Robinson, N. (2001). The theming of tourism education: a three-domain approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13 (1), 30-35.
- Daniel, A. D., Costa, R. A., Pita, M. & Costa, C. (2017). Tourism education: what about entrepreneurial skills?. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 30, 65-72.
- Demirbulat, Ö.G., Aymankuy, Y., Karagöz, İ.C. & Aymankuy, Ş. (2018). Türkiye'de lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin akademik özgeçmişlerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (70), 355- 367.
- Deveci, B., Deveci, B., Aymankuy, Y. & Aymankuy, Ş. (2020). Gastronomi ve mutfak sanatları bölümü akademik personelinin eğitim profili: devlet üniversiteleri üzerine bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (3): 2506-2526.
- Edelheim, J. (2020). How should tourism education values be transformed after 2020?. *Tourism Geographies*, 22 (3), 547-554.
- Fidgeon, P.R. (2010). Tourism education and curriculum design: a time for consolidation and review?. *Tourism Management*, 31, 699-723.-
- Girgin, G. K., & Demir, Ö. (2023). Türkiye'deki gastronomi ve mutfak sanatları eğitimine genel bir bakış. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6 (1), 266-275.
- Hains, B. J., & Smith, B. (2012). Student-centered course design: empowering students to become self-directed learners. *Journal of Experiential Education*, 35(2), 357-374.
- Hsu, C. H. C. (2018). Tourism education on and beyond the horizon. *Tourism Management Perspectives*, 25, 181-183.
- Inui, Y., Wheeler, D., & Lankford, S. (2006). Rethinking tourism education: what should schools teach. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 5 (2), 25-35.
- İstanbullu Dinçer, F. & Çakmak, T. F. (2018). Turizm alanında çıkan akademik kadrolara üzerine bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15 (2): 263-272.

- Jafari, J. & Ritchie, J.R.B. (1981). Toward a framework for tourism education: problems and prospects. *Annals of Tourism Research*, 8 (1), 13-34.
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kırlar-Can, B., Ertaş, M. & Kozak, M. (2021). Understanding the philosophy of tourism education: a perspective study in turkey. *International Journal of Tourism Research*, 23(6), 1112–1125. <https://doi.org/10.1002/jtr.2472>.
- Kim, H. J. & Jeong, M. (2018). Research on hospitality and tourism education: now and future. *Tourism Management Perspectives*, 25, 119-122.
- Ladkin, A. & Weber, K. (2009). Tourism and hospitality academics: career profiles and strategies. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 8 (4), 373-393, <https://doi.org/10.1080/15313220903152902>.
- Maggi, R. & Padurean, L. (2009). Higher tourism education in english – where and why?. *Tourism Review*, 64 (1), 48-58.
- McKercher, B. (2002). The future of tourism education: an australian scenario?. *Tourism and Hospitality Research*, 3 (3), 199-210.
- Okumus, F. & Yagci, O. (2005). Tourism Higher Education in Turkey. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 5 (1-2), 89-116.
- ÖSYM (2022). Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu. <https://www.osym.gov.tr/TR,23885/2022-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> Erişim Tarihi: 10.07.2022
- Polat Üzümcü, T. & Alyakut, Ö. (2017). Turizm eğitimcileri perspektifinden turizm eğitimi. *Journal of International Social Research*, 10 (51), 807-823.
- Ritalahti, J. (2015). Inquiry learning in tourism Haaga-Helia Porvoo campus. In Sheldon, P.J. & Hsu, C.H.C (eds.) *Tourism education global issues and trends* (pp.135-151), United Kingdom: Emerald.
- Qiu Zhang, H., Lam, T., & Bauer, T. (2001). Analysis of training and education needs of mainland chinese tourism academics in the twenty-first century. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13 (6), 274-279.
- Semint, S. & Özbay, G. (2021). Gastronomi ve mutfak sanatları eğitiminde istihdam yapısına ilişkin bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (3), 2060-2075.
- Sezen Doğançılı, O. & Karaçar, E. (2018). Turizm rehberliği bölümünde bulunan akademisyenlerin yük akademik profillerinin incelenmesi. Y. Çobanoğlu (Ed.), *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Akademik Çalışmalar (Cilt I)*, ss.83-94, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Seyidoğlu, H. (1995). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. 6. Baskı, İstanbul: Gözlem Yayınları.
- Sheldon, P., Fesenmaier, D., Woeber, K., Cooper, C., & Antonioli, M. (2008). tourism education futures, 2010–2030: building the capacity to lead. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 7 (3), 61-68.
- Solmaz, S. A., & Ulama, S. (2014). Türkiye’de turizm eğitim-öğretiminde mevcut durum üzerine analitik bir değerlendirme. In *Ist International Congress of Tourism & Management Researches* (ss. 97-115).

- Stuart, M. (2002). Critical influences on tourism as a subject in UK higher education: lecturer perspectives. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 1 (1), 5-18.
- Temizkan, R. & Behremen, C. (2017). Turizm yükseköğretimi veren kurumlarda görevli akademisyenlerin profili. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 4 (1),1-12.
- Temizkan, R., Cankül, D. & Kızıлтаş, M.Ç. (2018). Food and beverage education and scholars' in Turkey. *Journal of Gastronomy, Hospitality, and Travel*. 1 (2), 18-25.
- TUADER (2022). Turizm Akademisyenleri Derneği, <https://tuader.org/>
- UNWTO (2020). World Tourism Organization. World tourism barometer. 18(7). <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.7>
- Ünlüönen K. & Boylu, Y. (2005). Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12),11-32.
- Yeşiltaş, M., Öztürk, Y. & Hemmington, N. (2010). Tourism education in Turkey and implications for human resources. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 21 (1), 55-71.
- YÖK (2022). <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> Erişim Tarihi: 12.07.2022